

HENRIK DAM
RASMUS KRISTIAN FELDTHUSEN
KJELD HEMMINGSEN
FINN TAKSØE-JENSEN

AFGIFT AF ARV OG GAVE

FORLAGET MAGNUS

Afgift af arv og gave

1. udgave, 1. oplag

© 1997

Forlaget MAGNUS A/S · Skattekartoteket

Palægade 4, Postboks 9026, 1022 København K

Tlf. 33 11 78 74 Telefax 33 93 80 09

e-mail: MAGNUS@cddk.dk

www.MAGNUS.dk

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret

Planlægning: Viviann Nielsen

Layout og sats: Thomas Bro-Rasmussen

Omslag: Axel Surland

Tryk: Jydsk Centraltrykkeri A/S, Viby

Bogbinder: Chr. Hendriksen & Søn A/S, Skive

ISBN 87-7762-220-0

Forord

Ved boafgiftsloven fra 1995 bortfaldt arve- og gaveafgiftslovens uacceptable afgiftstryk, som med beskatningsprocenter på helt op til 90 dels havde karakter af konfiskation, dels var prohibitivt for gennemførelse af almindelige generationsskifter fra forældre til børn. De nye proportionale afgiftsprocenter på 0, 15 og 36 1/4 hører til de laveste i Europa.

Derimod skete der ved boafgiftsloven ingenlunde en forenkling af afgrænsningerne mellem de persongrupper, der skal betale henholdsvis 15% og 36 1/4 %, ligesom hovedreglen om, at gaver skal indkomstbeskattes, blev opretholdt. Endvidere indførtes forskellige og til dels indviklede systemer af afgiftsfri bundgrænser for såvel afgift af arv som afgift af gave. Da der ikke skete nogen som helst harmonisering af de persongrupper, der favoriseres med en afgiftsprocent på 15 ved henholdsvis arv og gave, er det et ret så indviklet system, der nu er stillet til rådighed for myndigheder og rådgivere. Systemet kompliceres yderligere af, at der i 1995 opstilledes en fra den materielle ret afvigende regel om afgiftsfrihed for den, der ved arv eller gave modtager værdier bestående i brugs- og indtægtsnydelser; hele afgiften skal i så fald i stedet betales af den, der modtager det behæftede, og altså værdimæssigt reducerede aktiv. Da dette kunne misbruges, når kapitalmodtagere hørte til de afgiftsfri grupper, indførtes ved ændringerne til boafgiftsloven pr. 1. januar 1997 uklare og ikke tilstrækkeligt gennemarbejdede regler om afgiftspligt for ellers afgiftsfritagne kapitalmodtagere.

Bogen tilsigter at give et tilbundsående billede af de nye regler og tager herved også stilling til, i hvilket omfang den omfattende praksis efter arve- og gaveafgiftsloven kan antages at være opretholdt eller er bortfaldet.

Manuskriptet er blevet til i et snævrere samarbejde mellem de fire forfattere, som løbende har drøftet problemerne og bistået hinanden med forslag og kritik. Afsnit I-IV er skrevet af Finn Taksøe-Jensen, afsnit V-VI og VIII-X af Henrik Dam og afsnit VII af Rasmus Kristian Feldthusen.

Fremstillingen i denne bog henviser vedrørende alle skifteretlige spørgsmål til bogen Finn Taksøe-Jensen: Skifte af dødsboer, 1997, der forventes udgivet kort efter denne bog.

Boafgiftslovens regler blev endvidere pr. 1. januar 1997 suppleret med nye regler om beskatning af dødsboer, der blev gennemført som en ny selvstæn-

dig lov om beskatning ved død. Fremstillingen i denne bog henviser derfor i vidt omfang til behandlingen af disse spørgsmål i bogen Finn Taksøe-Jensen: Beskatning ved død, 1997, der er et særtryk af Isi Foighel og Kjeld Hemmingsen: Skat Personer 1997-98, afsnit 21, og Skat Erhverv 1997-98, afsnit 16.

Bemærkningerne til lovforslaget til den første boafgiftslov og bemærkningerne til lovforslaget til ændring af boafgiftsloven, der til sammen udgør lovens hovedretskilder, er optrykt som fortolkningsbidrag nedenfor som bilag.

Litteraturfortegnelse, domsregister og stikordsregister er udarbejdet af stud. jur. Birgitte Jackson.

29. august 1997

Henrik Dam

Rasmus Kristian Feldthusen

Kjeld Hemmingsen

Finn Taksøe-Jensen

Indholdfortegnelse

I Baggrund og tilblivelse

1. Hovedtræk af de tidligere regler	15
1.1. Udviklingen op til 1995	15
1.2. Retstilstanden før de nye lovændringer	16
2. Hovedpunkter af kritikken mod det ældre system	20
3. Lovforberedelse, finanslovsforliget og folketingsbehandlingen	22
3.1. Arbejdsgruppens undersøgelser og overvejelser	22
3.1.1. Tilvejebringelse af statistisk materiale	22
3.1.2. Arbejdsgruppens hovedsynspunkter	27
3.2. Finanslovsforliget	29
3.3. Lovforslaget og folketingsbehandlingen	31

II Lovændringerne

pr. 1. januar 1995

1. Arveafgift	33
2. Gaveafgift	34

III Oversigt over

1995-reformen

1. Hovedindholdet	37
1.1. Afgiftsfrihed	37
1.2. Arveafgift (Boafgift)	37
1.3. Gaveafgift	38
2. Om reformens samfundsmæssige konsekvenser	39
2.1. Det nationale perspektiv	39
2.1.1. Dannelse af rigmandsklasser ved arv	39
2.1.2. Ægtefæller	40
2.1.3. Generationsskifter til 36%	40
2.1.4. Virksomheder til børn eller andre	41
2.1.5. Ens afgifter af arv og gave	41
2.1.6. Bundgrænserne ved gaver	42
2.1.7. Indtægts- og brugsnydelser	42

2.2. Det internationale perspektiv	42
--	----

IV Lovændringerne

pr. 1. januar 1997	45
--------------------------	----

V Subjektiv skattepligt

1. Ved arv	49
1.1. Hjemting i Danmark	49
1.1.1. Bopæl i Danmark	50
1.1.2. Ophold i Danmark	51
1.1.3. Sidst kendte bopæl eller opholdssted i Danmark	52
1.1.4. Danske statsborgere, der er bosat i udlandet	52
1.2. Henvissningsboer	53
1.3. Fast ejendom og faste driftssteder i Danmark	54
1.3.1. Fast ejendom	54
1.3.2. Tilbehør til fast ejendom	55
1.3.3. Formue tilknyttet fast driftssted i Danmark	55
1.4. Skifte af fælleseje og skifte af uskiftet bo	58
1.5. Aktiver, der befinder sig i udlandet	59
1.6. Præsigvne aktiver	60
1.7. Subsidiært skifte	61
1.8. Den Nordiske Dødsbokkonvention	62
1.9. Dobbeltbeskatning	62
2. Ved gaver	63
2.1. Hjemting i Danmark	63
2.2. Fast ejendom i Danmark	64
2.3. Tilbehør til fast ejendom	64
2.4. Fast driftssted i Danmark	64
2.5. Dobbeltbeskatning	65

VI Afgift af arv

1. Afgiftsfrihed	67
1.1. Boudlæg	67
1.2. Ægtefællen	69
1.3. Pensioner m.v. til afdødes fraseparerede eller fraskilte ægtefælle	70
1.4. Pension og rateforsikring til børn under 24 år	72
1.4.1. Forsikringens karakter	72
1.4.2. Alderskravet	74
1.4.3. Tilbagekøb	74

1.5. Udbetalinger fra ATP	75
1.6. Ulykkesforsikringer	76
1.6.1. Forsikring mod følger af arbejdsskader (arbejdsskadeforsikringer)	77
1.6.2. Erstatning til skadelidte værnepligtige m.fl.	79
1.6.3. Erstatning til besættelsestidens ofre	79
1.6.4. Frivillige arbejdsgiverbetalte ulykkesforsikringer	80
1.7. Selvbetalte forsikringer m.v.	83
1.8. Brugs- og indtægtsnydelser	85
1.9. Almennyttige og almenvelgørende institutioner m.v.	89
1.9.1. Offentlige institutioner	91
1.9.2. Den danske folkekirke, valgmenigheder og religiøse samfund	92
1.9.3. Foreninger, selskaber eller stiftelser	93
2. Afgiftspligt	94
2.1. Afgiftspligtens indtræden	94
2.1.1. Død	94
2.1.2. Uskiftet bo	96
2.1.3. Indgåelse af nyt ægteskab	99
2.1.4. Udbetaling af arv uden skifte	101
2.1.5. Successionsrækkefølger	102
2.2. Afgiftspligtige erhvervelser	103
2.2.1. Arv	103
2.2.2. Vederlag for afkald på falden arv	105
2.2.3. Forsikringer m.v.	106
3. Boafgift	107
3.1. Den favoriserede personkreds	108
3.1.1. Børn	109
3.1.2. Stedbørn	110
3.1.3. Adoptivbørn	111
3.1.4. Forældre	115
3.1.5. Barns eller stedbarns ægtefælle (svigerbørn)	115
3.1.6. Samboende	116
3.1.7. Frasepareret eller fraskilt ægtefælle	119
3.1.8. Plejebørn	120
3.2. Bundfradrag	121
3.2.1. Ægtefæller	122
3.2.2. Successivt skifte af uskiftet bo	123
3.2.3. Begrænset boafgiftspligt	124

3.2.4. Forsikringsbeløb, succession, arv uden skifte og indgåelse af nyt ægteskab	125
3.3. Bagatelgrænsen	125
4. Tillægsboafgift	126
4.1. Betingede erhvervelser	126
4.2. Beregningsgrundlaget	128
4.3. Bagatelgrænsen	130
5. Fordeling af bo- og tillægsboafgift	131
5.1. Den legale fordeling	131
5.2. Aftaler og bestemmelser om fordelingen	132
5.2.1. Arvinger og legatarers aftaler	132
5.2.2. Arveladers bestemmelse	134
5.2.3. Konsekvenser for bo- og tillægsboafgiften	135
5.2.4. Anvendelsen af BAL § 18	139
5.3. Fordeling af afgift vedrørende brugs- og indtægtsnydelser ...	142
6. Opgørelse af afgiftsgrundlaget	143
6.1. Tidspunkt	143
6.2. Værdi	145
6.2.1. Fast ejendom	146
6.2.2. Aktier og obligationer	148
6.2.3. Private pantebreve og gældsbreve	151
6.2.4. Landbrugsbesætninger	152
6.2.5. Maskiner, inventar og lignende driftsmidler	153
6.2.6. Varelager	153
6.2.7. Løsøre m.v.	153
6.2.8. Immaterielle rettigheder	154
6.2.9. Goodwill	154
6.2.10. Indestående i interessentskaber	154
6.2.11. Forsikringer og pensioner m.v.	155
6.2.12. Passiver	156
6.3. Procedure	157
6.4. Fradrag	162
6.4.1. Begravelsesomkostninger m.v.	163
6.4.2. Afdødes hushold m.v.	165
6.4.3. Omkostninger ved boets behandling	165
6.4.4. Afdødes gældsforpligtelser og andre byrder på afdødes formue	169
6.4.5. Andre passiver	171
6.4.6. Passivposter ved arveudlæg	172
6.4.7. Brugs- og indtægtsnydelse	175

6.5. Fradrag for afgift betalt uden for Danmark	179
7. Opgørelse og betaling af bo- og tillægsboafgift	180
7.1. Indgivelse af boopgørelse	180
7.1.1. Privat skifte	180
7.1.2. Skifte ved bobestyrer	182
7.1.3. Forenklet privat skifte	184
7.2. Indgivelse af anmeldelse	184
7.2.1. Succession i successionsrækkefølger	184
7.2.2. Nyt ægteskab, falden arv eller vederlag for afkald på arv uden skifte	185
7.2.3. Fast ejendom og faste driftssteder i Danmark	185
7.2.4. Forsikringer m.v.	186
7.3. Revision af boopgørelser og anmeldelser	187
7.3.1. Boopgørelser	187
7.3.2. Anmeldelser efter BAL § 10, stk. 3-7	188
7.3.3. Skifterettens skønsmæssige opgørelse	189
7.4. Beregning og opkrævning af bo- og tillægsboafgift	191
7.5. Indbetaling af bo- og tillægsboafgift	192
7.5.1. Privat skifte og skifte ved bobestyrer	192
7.5.2. Forsikringer m.v.	193
7.5.3. Betalingsmåde	193
7.6. Hæftelse for bo- og tillægsboafgift	194
7.6.1. Boer behandlet ved bobestyrer	194
7.6.2. Privat skiftede boer	195
7.6.3. Fast ejendom og faste driftssteder i Danmark	195
7.6.4. Succession i successionsrækkefølger	196
7.6.5. Forsikringssummer m.v.	196
7.6.6. Nyt ægteskab, arv og vederlag for afkald på arv uden skifte	196
7.7. Sikkerhed for bo- og tillægsboafgift	196
7.7.1. Krav om sikkerhedsstillelse	196
7.7.2. Hjemting i udlandet	197

VII Afgift og beskatning af gave

1. Gavebegrebet	199
2. Afgiftsfrihed	200
2.1. Ægtefællen	200
2.2. Underhold i givers hjem m.v.	200
2.3. Underhold uden for givers hjem m.v.	202

3. Den gaveafgiftspligtige kreds	203
3.1. Indledning og oversigt	203
3.2. Første gaveafgiftsniveau	205
3.2.1. Afkom	205
3.2.2. Stedbarn	205
3.2.3. Adoptivbørn	207
3.2.4. Afdødt barns eller stedbarns ægtefælle	209
3.2.5. Forældre	209
3.3. Andet gaveafgiftsniveau	209
3.3.1. Barns eller stedbarns ægtefælle	209
3.4. Tredje gaveafgiftsniveau	210
3.4.1. Stedforældre	210
3.4.2. Bedsteforældre	210
3.5. Gavegiver betaler afgiften – reduceret gaveafgift	210
4. Gaver i form af brugs- og indtægtsnydelser	211
4.1. Arveafgiftsloven	211
4.2. Den første boafgiftslov	213
4.3. Boafgiftsloven	214
4.3.1. Generel gaveafgiftssats på 36,25% – fjerde gaveafgiftsniveau	214
4.3.2. Værdiansættelse	216
4.4. Gavegiver betaler afgiften – reduceret gaveafgift	217
4.5. Beskatning af brugs- og indtægtsnydelser	218
5. Gave med forbehold af brugs- eller indtægtsnydelser	219
5.1. Indledning	219
5.2. Den første boafgiftslov	220
5.3. Boafgiftsloven	221
5.3.1. Afgiftssatserne	221
5.4. Det af gavegiver forbeholdte ophører i dennes levende live	222
5.4.1. Det af gavegiver forbeholdte ophører ved dennes død	225
5.4.2. Modtageren af det underliggende aktiv afgår ved døden	226
5.5. Gavegiver betaler afgiften – reduceret gaveafgift	227
6. Fradrag ved beregningen af gaveafgift	227
6.1. Fradrag for stempel	227
6.2. Fradrag for passivposter	228
6.2.1. Personkredsen	228
6.2.2. Fremgangsmåden	230
6.2.3. Aktiverne	230
6.2.4. Beregningen af passivposter	231
6.3. Fiktive gældsforpligtelser	232

7. Lån på favorable vilkår	232
7.1. Indledning	232
7.2. Rentefavorable lån i familieforhold – forinden vedtagelsen af boafgiftsloven	233
7.3. Rentefavorable lån i familieforhold – efter vedtagelsen af boafgiftsloven	234
7.4. Fremsættelse af forslag til lov om rentefavorable lån	234
8. Beregningseksempler	235
8.1. Indledning	235
8.2. Første gaveafgiftsniveau	235
8.3. Andet gaveafgiftsniveau	235
8.4. Tredje gaveafgiftsniveau	236
8.5. Fjerde gaveafgiftsniveau	236
8.6. Giver betaler afgiften	236
9. Den indkomstskattepligtige personkreds	237
9.1. Indledning	237
9.2. Gavegivers levende eller afdøde barnebarns ægtefælle	238
9.3. Gavegivers børns stedbørn	238
9.4. Gavegivers søskende og deres afkom	238
9.5. Gavegivers bedsteforældres descendens bortset fra givers forældre	238
9.6. Gavegivers oldeforældre samt deres afkom bortset fra givers bedsteforældre	239
9.7. Fælles bopæl	239
9.8. Plejebørn	239
10. Jubilæumsgratiale, hædersgaver, julegaver, lejlighedsgaver, fratrædelsesgodtgørelser m.v.	240
10.1. Indledning	240
10.2. Jubilæumsgratiale m.v. samt fratrædelsesgodtgørelser	240
10.3. Gave- og legatbeløb ydet som éngangsbeløb af offentlige midler m.v.	242
10.4. Indsamlede gaver, hædersgaver	242
10.5. Lejlighedsgaver m.v.	243
11. Gaver til fonde	243
11.1. De af fondsbeskatningsloven omfattede fonde	243
11.2. Den skattemæssige behandling af gaver til fonde	244
11.2.1. Gaver til almenvelgørende og almennyttige fonde	245
11.3. Udenlandsk fond eller trust	247
12. Opgørelse og indbetaling af gaveafgift	247
12.1. Afgiftspligtens indtræden	247

Indholdfortegnelse

12.2. Værdiansættelse af aktiver og passiver ved gave	248
12.3. Anmeldelse af gaven	249

VIII Arveforskud

1. Forskud på arv	251
2. Ældre regler	252
3. Nye regler	253
4. Overgangsregler	255

IX Arveafkald

1. Afkald på arv	257
1.1. Om forventet arv – oversigt	257
1.2. Om falden arv – oversigt	258
2. Afkald på falden arv	259
2.1. Betingelser	259
2.1.1. Ikke dispositivt	259
2.1.2. Tidsterminer	262
2.1.3. Ikke betinget	269
2.1.4. Helt eller delvist	270
2.2. Afkald på falden arv, som opfylder betingelserne i BAL § 5 ..	270
2.3. Afkald på falden arv, som ikke opfylder betingelserne i BAL § 5	274
2.4. Vederlag for afkald på falden arv	275
2.5. Anfægtelige og formløse testamenter	276
3. Afkald på forventet arv	277
3.1. Afkald	277
3.2. Vederlag for afkald	277
3.3. Uskiftet bo	279
4. Særligt om vederlag for afkald på falden arv uden skifte	280

X Klage, henstand, renter, inddrivelse og strafbestemmelser m.v.

1. Klage og henstand	285
1.1. Klage	285
1.1.1. Bo- og tillægsboafgift	285
1.1.2. Gaveafgift	288
1.2. Henstand	289
2. Renter og inddrivelse	291
2.1. Renter	291

Indholdfortegnelse

2.2. Inddrivelse	294
3. Strafbestemmelser	297
3.1. Dagbøde	297
3.2. Straf i øvrigt	297

Bilag	299
-------------	-----

Forkortelsesliste	358
-------------------------	-----

Litteraturfortegnelse	359
-----------------------------	-----

Domsregister	362
--------------------	-----

Stikordsregister	365
------------------------	-----

Bogen gennemgår de nye systemer for afgift af arv og gave tilbundsgående, herunder særligt:

- afgiftsfrihed
- boafgift
- tillægsboafgift
- gaveafgift
- indkomstbeskatning af gaver
- arveafkald mod vederlag
- afgift af brugs- og indtægtsnydelser og
- bundgrænser for afgift af arv og gave

Selv om de nye danske afgifter hører til Europas laveste og derfor på afgørende måde har lettet gennemførelsen af generationsskifter, er der ikke sket afgørende forenklinger i afgrænsningerne mellem de persongrupper, som beskattes efter forskellige satser. De nye systemer for afgift af arv og gave er derfor i virkeligheden mere indviklede end de forladte, og rummer i øvrigt fælder for rådgivere især ved anvendelse af brugs- og indtægtsnydelser.

HENRIK DAM er adjunkt i Skatteret ved Københavns Universitet.

RASMUS KRISTIAN FELDTHUSEN er stipendiat i Arveret og Skatteret ved Københavns Universitet.

KJELD HEMMINGSEN er lektor i Skatteret ved Københavns Universitet.

FINN TAKSØE-JENSEN er professor i Arveret, Generationsskifte, Dødsboskifte og Skatteret ved Københavns Universitet.

